

Смітюх А.В., к.ю.н., доцент

Одеський національний університет ім.І.І.Мечникова

МОЖЛИВІ ЗМІНИ У РЕЙДЕРСЬКИХ СТРАТЕГІЯХ КОРПОРАТИВНИХ ЗАГАРБАНЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИЙНЯТТЯМ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АКЦІОНЕРНІ ТОВАРИСТВА»

Набрання чинності новим Законом України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 р. (далі - ЗУ „Про АТ“) напевно спричинить серйозні зміни у рейдерських стратегіях корпоративних загарбань. Причиною є те, що Закон, в цілому, виводить вітчизняне корпоративне право на новий якісний рівень регулювання корпоративних відносин в акціонерних товариствах. Низка новел ЗУ „Про АТ“ унеможлиблює кілька класичних рейдерських стратегій. З іншого боку, деякі норми є проблемними і, на нашу думку, залишають рейдерам шляхи для реалізації нових сценаріїв. Отже, актуальною є робота „на випередження“ із тим, щоб знайти, про- аналізувати і законодавчо усунути такі загрози діяльності АТ.

Важливим етапом рейдерського загарбання є придбання певної кількості (але у будь-якому разі - не менше 10%) акцій АТ-жертви. Ст.64 ЗУ „Про АТ“ називає такі правочини „придбанням значного пакету акцій“ і зобов'язує покупців завчасно (за 30 днів до правочину) зробити низку письмових повідомлень і публікацію в офіційному виданні. Крім цього, ст.7 ЗУ „Про АТ“ чітко визначила, нарешті, порядок реалізації переважного права акціонерів і самого АТ на придбання акцій АТ разі їх продажу акціонером (діє у приватних АТ).

Отже, поява рейдера не буде вже для АТ повною несподіванкою, крім того, у приватних АТ мажоритарні акціонери і саме АТ матимуть змогу перешкодити загарбанню на початковій стадії через реалізацію свого переважного права придбати акції, які бажає купити рейдер.

Іншою важливою стадією рейдерської стратегії кожного корпоративного загарбання є скликання і проведення рейдером у якості акціонера позачергових загальних зборів АТ, на яких, зазвичай відбувається переобрання всіх органів управ-

лінія АТ і внесення до статуту АТ змін.

Безумовно позитивним моментом є переведення до 30 квітня 2011 р. всіх акцій в бездокументарну форму згідно ч.2 ст.20 і п. 1 розділу XVII ЗУ „Про АТ”. Це суттєво звужує можливості з грубого маніпулювання даними обліку прав власності на акції, зокрема - унеможливує викрадення, навмисне знищення реєстрів (яке подається як „втрата”) з метою наступного перекручування їх змісту, і відповідно, перегляду розміру часток акціонерів.

Найбільш ґрунтовним є положення ч.2 ст.34 та ч.2 ст.42 ЗУ „Про АТ”, згідно яких обмеження права акціонера на участь у загальних зборах встановлюються законом, при цьому акціонер не може бути позбавлений права голосу. Це, разом з внесеними одночасно з прийняттям ЗУ „Про АТ” змінами до ст.67 ГПК України обмежує можливість судового втручання через прийняття ухвал про забезпечення позовів шляхом заборони враховувати голоси певного акціонера при визначенні кворуму і голосуванні на загальних зборах.

Отже, можливість позбавлення особи статусу акціонера зберігається лише в разі наявності судового рішення по,суті справи, що набуло законної сили, а це значно збільшує витрати рейдерами часу, основних ресурсів (фінансових та адміністративних) і додає непевності у кінцевому результаті.

Класичною рейдерською технологією є призначення 7-10 загальних зборів, що відбувалися кожного дня у новому віддаленому місті, селі, селищі України (e.g. - для АТ, розташованого у м.Запоріжжя збори призначаються послідовно у с. Луги Рахівського району Закарпатської області - смт. Щастя Северодонецького району Луганської області - с.Поворотному Білогорського району АР Крим - м.Новгород- Волинському Житомирської області - с. Приморському Татарбунарського району Одеської області - м.Бучач Тернопільської області - с.Стара Збур'івка Голопристанського району Херсонської області). При цьому неявка акціонера хоча б на одні збори може докорінно змінити баланс голосів через те, що згідно ст.42 Закону України „Про господарські товариства” (далі - ЗУ „Про ГТ”) більшість голосів завжди розраховується від кількості голосів присутніх.

Закон України „Про АТ” (ч.ч.3,5 ст.42) передбачає, що з частини питань, рішення приймаються простою більшістю голосів акціонерів, що зареєструвалися дія участі у зборах, натомість з питань, що вимагають кваліфікованої більшістю (3/4 голосів) більшість обчислюється від загальної кількості голосів акціонерів (включаючи відсутніх). Це істотно знижує зиск з маніпулювання явкою акціонерів. На нашу думку, просту більшість слід було би розраховувати також від загальної кількості голосів акціонерів АТ: це звело би зиск з маніпулювання явкою нанівець.

Також, слід відзначити обмеження у ч.3 ст.35 ЗУ „Про АТ” свободи обрання місця проведення зборів межами населеного пункту, де розташоване АТ, за винятком випадків, коли на день скликання зборів 100% акцій належать іноземцям, іноземним юридичним особам та міжнародним організаціям, тоді як згідно ч.1 ст.43 ЗУ „Про ГТ” місце проведення зборів могло знаходитися будь-де в Україні.

Нажаль, ще залишається можливість скликати підряд низку зборів, нехай в тому самому населеному пункті, в якому розташоване АТ. На нашу думку, доцільно було би заборонити скликання наступних позачергових зборів до проведення вже скликаних зборів, за винятком випадку, якщо таке скликання скасовується особами, які його ініціювали. При цьому слід повернути до законодавства вимогу про публікацію повідомлення про збори в офіційних виданнях (Голос України, Урядовий кур'єр) у будь-якому разі, а не лише у випадках, якщо акціонерів-власників простих акцій понад 1000 осіб. Це дозволить ідентифікувати «перше скликання» за датою публікації, і, взагалі, зробить процедуру скликання позачергових загальних

зборів АТ більш прозорою.

Отже, можна бачити, що, в цілому, дія положень ЗУ „Про АТ” призводитиме до „звуження” можливості маневру для т.зв. „сірих” рейдерів, тобто - такого підвиду „чорних” (протизаконних) рейдерів, що має додаткову ознаку: юридичне оформлення рейдерських дій є настільки якісним, що створює видимість відсутності порушень закону. Сіре рейдерство - це чорне рейдерство, яке намагається видати себе за рейдерство біле (законне) за рахунок значних інвестицій в юридичне оформлення. Відтепер вартість таких інвестицій значно зростатиме, натомість результат ставатиме менш гарантованим.

Вважаємо, що вдосконалення положень ЗУ „Про АТ” може, кінець кінцем призвести до занепаду „сірого” корпоративного рейдерства і його остаточної сепарації на відверто кримінальні „чорні” технології і більш-менш цивілізовані „білі”.